

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie programu wieloletniego pn. "Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy" - wyniki II etapu: lata 2011-2013

Rada Ochrony Pracy przy Sejmie RP na posiedzeniu 11 marca 2014 r. zapoznała się z wynikami II etapu programu wieloletniego pn. "Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy" zrealizowanego w latach 2011-2013, które przedstawił w Raporcie oraz prezentacji Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy, Główny Wykonawca i Koordynator Programu współpracujący z 18 instytucjami naukowymi (PAN, uczelniami wyższymi oraz instytutami badawczymi).

Podstawą realizacji II etapu programu wieloletniego pn. "Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy" była Uchwała nr 154/2010 Rady Ministrów z dnia 21 września 2010 r.

Celem głównym programu jest zmniejszenie w Polsce liczby wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz ograniczenie związanych z nimi strat ekonomicznych i społecznych poprzez opracowanie i upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań prawnych, organizacyjnych i technicznych, ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich oraz tworzenie bezpiecznego i przyjaznego środowiska pracy.

Stan warunków pracy w Polsce jest nadal niezadowolający. Polska jest na 8 miejscu wśród państw UE pod względem liczby wypadków przy pracy powodujących absencję powyżej 3 dni oraz na 4 miejscu pod względem liczby wypadków śmiertelnych i ciężkich. W trakcie realizacji programu odnotowano w kraju spadek wskaźnika częstości wypadków przy pracy z 8,96 na 1000 zatrudnionych w 2008 r. do 7,78 w 2012 r. W tym okresie zmniejszeniu uległ także wskaźnik częstości wypadków śmiertelnych - z 0,045 do 0,030. Jednak nadal liczba 91 tysięcy wypadków rocznie, w tym 977 śmiertelnych i ciężkich, stanowi istotny problem społeczny i ekonomiczny. W ciągu tygodnia bowiem średnio ok. 1,7 tysiąca osób ulega wypadkom przy pracy, a niemal 7 ginie.

Rada z uwagą przyjęła informację Instytutu o opracowanych rozwiązaniach wspomagających prewencję techniczną i organizacyjną przyczyn zagrożeń w środowisku pracy oraz o zrealizowanych działaniach służących ich upowszechnieniu. Do najważniejszych wyników uzyskanych w ramach realizacji II etapu Programu należy zaliczyć:

1. Opracowanie podstaw do wdrażania uregulowań UE w ramach nowych dyrektyw oraz monitorowanie implementacji już wdrożonych dyrektyw z dziedziny bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, w tym 5 dyrektyw podstawowych (89/391/EWG; 89/654/EWG; 89/655/EWG; 89/656/EWG; 98/24/WE). W 2010 r. wdrożono do prawa krajowego dyrektywę 2006/25/WE dotyczącą promieniowania optycznego, wspierając ten proces stosownym rozporządzeniem, poradnikiem oraz szkoleniami. Ponadto na podkreślenie zasługuje aktywne uczestnictwo Instytutu w pracach prowadzonych na forum Rady i Parlamentu UE, w wyniku których nastąpiło zastąpienie obowiązującej dotychczas dyrektywą 2004/40/WE dyrektywą 2013/35/UE dotyczącą promieniowania elektromagnetycznego;
2. Rozwój krajowego systemu monitorowania stanu bezpieczeństwa i warunków pracy poprzez opracowanie: projektów normatywów higienicznych (43), metod pomiaru czynników szkodliwych w środowisku pracy, procedur analitycznych (60) oraz projektów norm (156);
3. Udoskonalenie systemu oceny zgodności z wymaganiami bezpieczeństwa, higieny pracy i ergonomii wyrobów oraz systemów zarządzania poprzez: budowę nowych stanowisk i aparatury badawczej (29) oraz opracowanie metod i procedur oceny zgodności (42);
4. Wspomaganie oceny ryzyka oraz zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy w przedsiębiorstwach poprzez opracowanie stosownych narzędzi, w tym serwisów internetowych, programów komputerowych i baz danych (53);
5. Opracowanie i udostępnienie innowacyjnych rozwiązań i środków do stosowania w przedsiębiorstwach oraz innych organizacjach w celu poprawy stanu bezpieczeństwa i warunków pracy, w tym rozwiązań technicznych (59), za które uzyskano patenty na wynalazki (8), a do Urzędu Patentowego RP złożono kolejne wnioski o udzielenie prawa ochronnego na: wynalazki (22) i wzory użytkowe (7); rozwiązania organizacyjne (24), kryteria, wymagania i zalecenia do poprawy warunków pracy (98). Z tych rozwiązań 19 zostało nagrodzonych medalami na międzynarodowych i krajowych wystawach wynalazków;
6. Transfer wiedzy na rzecz podniesienia kwalifikacji specjalistów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w przedsiębiorstwach oraz innych organizacjach, w tym przygotowanie: materiałów informacyjnych (250) (także w wersji internetowej), programów edukacyjnych i materiałów szkoleniowych (95), wydawnictw zwartych, m.in. monografii, poradników (121), publikacji naukowych i popularnonaukowych (644), referatów na konferencjach krajowych i zagranicznych (811);
7. Prowadzenie różnorodnych działań upowszechniających w społeczeństwie problematykę bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia skierowanych do masowego odbiorcy (ok. 57 tys. osób), m.in. przez organizację konferencji, seminariów, konkursów wiedzy, szkoleń. Przeprowadzono także 4 ogólnopolskie informacyjne kampanie społeczne ("Bezpieczne miejsce pracy", "Prewencja wypadkowa",

"Zdrowie i bezpieczna praca w szkole", "Przez innowacje do bezpieczeństwa") oraz kampanie dotyczące ryzyka zawodowego w poszczególnych branżach, w tym w budownictwie, górnictwie oraz przetwórstwie przemysłowym. Szeroki odbiór społeczny miały też konkursy plastyczne, z udziałem artystów, a także dzieci, w tym 3 edycje ogólnopolskiego konkursu na plakat bezpieczeństwa pracy o następującej tematyce: "Eksploatacja", "Aktywni 50+", "Stres XXI wieku".

Na podkreślenie zasługuje fakt pozyskania w ramach realizacji II etapu Programu wysokospecjalistycznej wiedzy wpływającej na rozwój naukowy polskich kadr i ich pozycję w europejskiej przestrzeni badawczej. Ma ona także istotny wpływ na innowacyjność opracowanych rozwiązań, a współpraca z przedsiębiorstwami daje możliwości zastosowania praktycznego tych rozwiązań.

Prowadzona przez Koordynatora analiza stanu osiągnięcia celów Programu, a w szczególności oszacowanie oddziaływania jego produktów, potwierdza pozytywny wpływ realizacji Programu na poprawę warunków pracy. Założone w programie w okresie 5-letnim (do 2018 r.) wskaźniki dotyczą:

- zmniejszenia o 30% liczby osób zatrudnionych w warunkach narażenia na działanie czynników niebezpiecznych, szkodliwych i uciążliwych, co wpłynie na wydłużenie okresu aktywności zawodowej;
- zmniejszenia o co najmniej 25% obciążenia ogólnego funduszu ubezpieczeń społecznych FUS bezpośrednimi wydatkami z funduszu ubezpieczenia wypadkowego;
- zmniejszenia o co najmniej 1% rocznie całkowitych społecznych kosztów wypadków przy pracy, w tym wypadków śmiertelnych i ciężkich, oraz chorób zawodowych.

Przedstawione dane odnośnie do aktualnego stopnia osiągnięcia ww. wskaźników już w trakcie realizacji II etapu programu świadczą o systematycznej poprawie warunków pracy, która dotyczy 2,6 mln pracujących. Obciążenie wydatkami z funduszu ubezpieczeniowego zmalało o 3,5%, a społecznych kosztów wypadków i chorób zawodowych o 6% %, tj. o 268 mln zł.

Pozytywnie należy ocenić współdziałanie wnioskodawców - Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (NCBR) - jako organów współpracujących przy realizacji programu badań naukowych i prac rozwojowych na rzecz poprawy warunków pracy w Polsce. Bezpośrednie zaangażowanie i współdziałanie tych resortów na rzecz rozwoju innowacji w zakresie kształtowania bezpiecznych warunków pracy ma fundamentalne znaczenie dla ich poprawy.

Na podkreślenie zasługuje także dobra współpraca Koordynatora Programu z Państwową Inspekcją Pracy oraz innymi instytucjami państwowymi, a także przedsiębiorstwami. Umożliwia ona bieżące wprowadzanie do praktyki wyników Programu. Istotne znaczenie w praktycznym upowszechnianiu wyników Programu będzie miało docelowo większe zaangażowanie partnerów społecznych, tj. organizacji pracodawców i pracowników. Podsumowując, Rada Ochrony Pracy przy Sejmie RP pozytywnie ocenia wykonanie II etapu programu wieloletniego "Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy" w latach 2011 - 2013 i uważa za celową jego kontynuację.

Na podstawie analizy Raportu, a także dyskusji na posiedzeniu; Rada Ochrony Pracy zaleca:

1. skoncentrowanie się przedsiębiorstw i instytucji państwowych oraz wykonawców programu wieloletniego "Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy" na wdrażaniu i upowszechnianiu jego wyników, tak aby trafiały one możliwie najszerzej do rozproszonych odbiorców, w tym małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP);
2. upowszechnianie wyników Programu w mediach publicznych (telewizja, radio, prasa), co powinno skutkować w społeczeństwie większą świadomością w zakresie możliwości wpływu na poziom bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w środowisku zarówno pracy, jak i życia;
3. wykorzystanie opracowanych rozwiązań technicznych i organizacyjnych w celu dostosowania warunków pracy do ograniczonych możliwości starzejącego się społeczeństwa;
4. przygotowanie, zgodnie z założeniami do nowej strategii UE w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (2014-2020), programu ukierunkowanego na opracowanie rozwiązań:
 - a. niezbędnych do rozpoznania i ochrony pracowników przed nowymi zagrożeniami w środowisku pracy;
 - b. ułatwiających pracodawcom i pracownikom spełnienie wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym m.in. materiałów informacyjnych, baz danych, narzędzi interaktywnych.

W związku z tym celowe jest przygotowanie przez Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy wspólnie z organizacjami pracodawców i pracowników stosownego programu badań i wdrożeń na lata 2017-2020 w celu dalszej poprawy stanu bezpieczeństwa i warunków pracy.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Ochrony Pracy

Poseł Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, 28 kwietnia 2014 r.